

Utgave: Mandag 31. okt.

Forsida

Kommentar

Politikk

Innenriks

Utenriks

Historie

Meninger

Kultur

Er vi klare for metaverset?

DEBATT | DIGITALE MEDIER

Erik Johannes Husom og Ketil Stølen

VIDUNDERLIGE NYE VERDEN: I metaverset kan du opptre som en digital avatar, her demonstrert av Mark Zuckerberg.

Facebook har bytta navn til Meta og innledet overgangen fra vanlig internett til et kunstig parallelunivers kjent som Metavers. Analyseselskapet Gartner spår at 25 prosent av oss vil bruke minst en time per dag i metavers innen 2026. Hva er egentlig metaverset, og er vi klare for å ta det i bruk?

Som alltid med ny teknologi av stor kommersiell verdi legger ulike aktører forskjellig betydning i metaversbegrepet. Generelt kan metavers forstås som et nettbasert univers som muliggjør arbeid, møter, spill og sosialisering via kunstige tredimensjonale rom. I metavers vil du kunne leve og samhandle via en kunstig versjon av deg selv, en såkalt avatar. Du kan dra på konsert, handle, bruke offentlige tjenester, konkurrere, omtrent som du gjør i ditt virkelige liv.

Du har kanskje prøvd VR-briller? VR står for *virtual reality*, og er en viktig ingrediens i metavers. Ved hjelp av VR kan du for eksempel gå på museum mens du sitter hjemme i sofaen. En annen sentral teknologi er *augmented reality* (AR) på norsk utvidet virkelighet. AR legger kunstig innhold på toppen av det reelle, typisk levert av et kamera. Det lar deg for eksempel prøve ut ulike blomsteroppsatser i et bilde av hagen din. Metavers er også gjerne forbundet med en form for digital økonomi hvor brukere kan kjøpe, selge og også skape varer.

Fremtidsvisjonen er et stort desentralisert metavers som består av mange mindre områder eller rom. Disse rommene vil ofte være kommersielle, som Meta. Du skal kunne bevege deg mellom disse ved hjelp av den samme avataren, men denne teknologien er ikke på plass i dag. Metavers har et veldig stort potensial. Mulighetene for misbruk er imidlertid mange. Påvirkningskraften er enorm, både mentalt og på hvilke valg vi tar.

Meta måtte nylig ut med 550 millioner dollar for å avslutte et antall rettslige tvister rundt deres ansiktsgjenkjenningsteknologi. Google er anmeldt til datatilsyn i ti land for villedende og ulovlig datainnsamling. Store aktører har historisk strukket seg langt for å skjule hvor mye data de faktisk samler inn. Åpenhet og brukerkontroll er derfor helt essensielt, men det er langt fra nok.

«Mulighetene for misbruk er mange.»

Vi må ta tak i problematikken mens vi kan. Vi trenger et lovverk for metavers lik det vi har for det reelle liv. Det må klargjøres hva vanlige forbrukere kan tillate seg via sin avatarer. Det må spesifisere hvilke regler kommersielle aktører, for eksempel eierkonstellasjonen bak et digitalt varehus, må forholde seg til. Ikke minst må det begrense makten til store selskaper som står bak teknologien.

GDPR var et viktig skritt i rett retning. GDPR krever at tjenesteleverandør innhenter samtykke før datainnsamling finner sted. Dette fungerer imidlertid dårlig i praksis.

Vi irriteres alle over å måtte definere og godkjenne bruk av informasjonskapsler så snart vi blar fra en nettside til en annen. Som regel gir vi helt opp etter en stund. Tilsvarende, hver gang vi laster ned en app, blir vi bedt om å godkjenne omfattende kontraktstekst. De fleste av oss godkjenner uten å lese noe som helst, da disse er svært lange og skrevet på en måte som ikke-jurister finner vanskelig å forholde seg til. I metavers vil dette ikke fungere.

◀ **På samme måte** som vi i dag reserverer oss mot fysisk reklame via Brønnøysundregisteret, må vi kunne reservere oss mot uønsket datainnsamling uten å måtte forholde oss til hver enkelt leverandør. Dette kan for eksempel iverksettes via en unik digital identitet som på en lett forståelig måte lar oss spesifisere våre datapreferanser innenfor nøye gjennomtenkte grenser. Hva disse grensene bør være er et diskusjonstema, men mange former for innsamling og utnyttelse av data bør ganske enkelt forbys. ▶

Disse utfordringene må tas på alvor, og de må adresseres nå mens utviklingen er i startgropa.

Del artikkelen

ketil.stolen@sintef.no